

ložnosti ponavlja; — kaj malega od tega smo govorili p. l. v „Tov.“ str. 168. pri zloženih časovnikih.

V Janežičevi slovnici od tega tako beremo: 1) „Doveršni glagoli ali doversniki znanijo po vsej spregi (pregibanji) nastop, doversenje ali vspeh kakega djanja ali stanja, t. j. da je nastop, konec ali vspeh djanja ali stanja opravljen, spolnjen, doversen. Doversni glagoli nam služijo o preteklosti in prihodnosti, za pravo sedanjost nam rabijo le nedoversniki.

2. Nedoversni glagoli ali nedoversniki naznanjajo po vsej spregi terpeče djanje ali stanje brez ozira na začetek, konec ali vspeh, t. j. da se djanje v odločenem času godi ali verši in služijo na vprašanja: kaj delaš? kaj se godi? kaj si — kaj bodeš delal? Nedoversni glagoli imajo vse čase sedanji, pretekli in prihodnji“. Kdor tedaj hoče Gramatiko prav razumeti, neobhodno mu je potrebno, da se tudi nekoliko ozira po slovenski slovnici, sicer mu bo večkrat še v ljudskih šolah primanjkovalo.

c) Preprihodnji čas naznanjuje, da se bo kaj že poprej zgodilo, kakor drugo prihodno djanje.

„Prihodnje djanje, ki bode že končano, ko se drugo začne, dopovedujemo z nedoversniki v prihodnjikovi in z doversniki v sedanjikovi obliki“.

Tudi Nemci v navadnem govoru nimajo preprihodnega časa, in stavijo namesto njega prihodnji čas, znajdi so ga menda le slovničarji, ki so iskali za latinski futurum exactum (preprihodnji čas) enake oblike v nemščini. Po naših nemških berilih se prav redko kje nahaja. To obliko poznati je prav za prav le treba otrokom, ki se bodo latinskega jezika učili.

Drugo se najde vse v Gramatiki.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

*slovenskem pisanji. *)*

XXIV.

U. Kej različne so časi besedne razlage, in nekatere se celo odlikujejo!

T. In so po tem odlične, kar jim pa ni v hvalo.

U. Kako da ne, sej je odlično to, kar je posebno lepo ali izverstno?

Poprava. V XXIII. pomenku str. 171. v. 8. od spodej beri takole: ... svent
all sviet; svét mundus pa svejt, po nekterih . .

T. Kaj še! Vsak slovenski otrok vé, kaj je lično, ročno, urno, ljudno ali priljudno itd.

U. Se vé da, in jaz tudi.

T. In vsak slovenski otrok tudi vé, kaj je nasprot odlično, odročno, odurno, odljudno itd.

U. Se vé da vé, in jaz tudi vem; in zdaj se spomnim tega, kar se je nam nekda v šoli primerilo.

T. Kaj takega?

U. Pisali smo slovenske naloge, ali kakor jim učenci dostikrat radi pravimo zlasti kadar so težke, nadloge, in naj bolji so dobivali slovenski znak ali klas „odlično“. Ko po tem nastopi drug učitelj, nam pri neki priliki razloži v slovenskem besedo odličen, in tedaj še le se mi je dobro zdelo, da nisem bil nikdar med odličnimi!

T. V hrovaškem, pa tudi v rusovskem so sploh jeli rabiti to besedo v pomenu ausgezeichnet, vorzüglich; v slovenskem se pa res ne podá.

U. Ali v staroslovenskem tudi ne?

T. V stsl. je lice a) facies, figura, vultus, gena; b) persona; c) color; ličn' (ličen) je to, kar pulcher ali speciosus, formosus, in personalis (cf. Vodnik: pronomina personalia - lične zaimena) tudi v novoslovenskem. Vesel sme biti vsaki učenec, kadar lično naredi svojo nalogo. In kakor so si v latinskem nasprot facilis — difficilis, nobilis — ignobilis, humanus — inhumanus itd.; tako so si v slovenskem lično — odlično (conformis — deformis, gestaltet — ungestaltet, wohl - missgestaltet), ročno — odročno, urno — odurno, priljudno — odljudno itd.

U. Tako ima vsak jezik kaj svojega ali posebnega.

XXV.

T. Lotiva se koj poslednje besede, in povej mi, ali bi se ne smelo pisati tudi posobno, osobno.

U. Mnogi celo pišejo oseba nam. oseba; ktero je pravo, ne vem.

T. Lično je a) krasno ali izverstno, in b) posebno (personalis) ali osebno; in posebno je ravno tako a) izverstno in b) osebno. Kakor v stsl., se rabi tudi v rus.: lice pervo, drugo, tretje n. prva, druga, tretja oseba. Zdi se mi, da posebno je po sebi (posebi, -é, -ej), kakor osebno — o sebi, sosebno — so sebo, ali morebiti po osebi, s' osebo?

U. Torej se prav piše oseba, osebno, posebno, sosebno nam. osoba, osobno itd.

T. V tistih jezikih, v katerih pravijo in pišejo se be, se bi, sebo ali seboj, je pravilno pisati oseba, poseba in posebej (po sebi), sosebno; v katerih pa pravijo sobi, sobé, soboj, je pa osoba, osobno prav.

U. V slovenskem je se be, se bi, se, o sebi, seboj zdaj navadno.

T. V storivnem, kakor menó, tebó, sebó, in menoj, teboj, seboj, tudi máno, tábo, sábo (pri ogerskih Slovencih celo menov in menom, pri hrovaških menom in menum, vid. Mikl.) sim ter tje; vendar navadna pisava je seboj, in sicer z *e* v vsih sklonih, torej je najbolje v slovenskem res oseba, osebno, posebno. V stsl. je samo v storivnem sobojú, sicer pa je povsod *e*: se be, sebé, se; vendar je osob', osobi, osobé, o-sob'no seorsim: recte o sobé (sebé) nota nsl. osoba habd. dain. osebenik lex. osobenik trub. inquilinus, colonus osebek, osebejek besitzer einer kleineren hube osebenica solitarie vivens, osebujek ausgeding osebujni particularis habd. croat. osoba. Mikl. lex.

U. Vidi se iz tega, da je o bolj hrovaško ali vsaj manj slovensko kakor *e*.

T. „Na posebnice se zanaša, zato ne jé“ er macht Rechnung auf die besondern Gerichte (Speisen), desswegen isst er nicht, piše Murko, in posebati (abstrahere, segregare), poséban (abstractus, segregatus), posébva (abstractio, segregatio), posebnik der Sonderling itd.

U. V slovenskem bi bil posebnik zdaj tisti, ki bi pisati hotel osoba, osobno, posobno nam. oseba, osebno, posebno!

Pisma dveh slovenskih učiteljev.

Na Pustem polji 10. rožnika 1864.

Dragi moj Svetoslave!

Prav hvaležen sem ti za dober svet. Odkar se spominjam, da ima Bog tudi poterpljenje z mano, tudi veliko ložeje v šoli poterpim in ker otroci vidijo, da poterpim z njimi in da jim prizanašam, kolikor smem, vbogajo me tudi veliko bolj z veseljem. Je pa še nekaj drugega, kar me v moji službi tare in mi večkrat dela sive lase, in to je slaba — slaba plača.